

Jerzy Bzdęga, Krzysztof Chomiczewski

PROFESSOR JÓZEF FELIKS KUBICA (1928-2018)

PROF. ZW. DR HAB. JÓZEF FELIKS KUBICA

ABSTRACT

Józef Feliks Kubica - higienist and immunologist. Born 01.01.1928, dead 23.07.2018. During the 2th World War in unit of partisan. Graduated from Warsaw University Department of Biology – 1952. After graduated as a manager of laboratory in 34 Military Center Station of Sanitary and Hygiene till 1960. Next manager Department of Immunology in Military Institute of Hygiene and Epidemiology (till 1978). At the same time worked as a senior assistant in Medical University and next manager Laboratory Diagnostic of Syphilis. From 1960-1969 deputy commandant Military Institute of Hygiene and Epidemiology and next twice commandant MIHE 1969-1978 and 1985-1991. In the mean time was Chief of Group for Research and Developing in Logistical Headquarters PA. Doctorate 1961, reader 1967, associate profesor 1971, profesor 1978. Author over 112 texts of research microbiology, immunology and ecology. Author and co-author a few monographs like a „Immunofluorescence” (PZWL 1967). Retired 03.09.1991 as colonel and still worked in MIHE as a professor. For two tenures President of Science Council MIHE. For many tenures President Committee Ecology of Human PAN.

Key words: *Józef Feliks Kubica, higienist, immunologist, Military Institute of Hygiene and Epidemiology*

STRESZCZENIE

Józef Feliks Kubica - higienista, immunolog. Urodził się 01.01.1928, zmarł 23.07.2018. W czasie wojny służył w oddziale partyzanckim. Do wojska powołany w 1945. W 1952 ukończył studia na Wydziale Biologii UW. Po ukończeniu studiów dalsza służba w 34 Centralnym Laboratorium Sanitarno – Higienicznym na stanowisku kierownika pracowni, które pełnił do 1960. Potem kierownik Zakładu Immunologii Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii (do 1978). W latach 1957-1960 pracował jako starszy asystent w AM w Warszawie, a w latach 1959-1966 jako kierownik pierwszej w Polsce Pracowni Serodiagnostyki Swoistej Kiły. Od 1960 do 1969 zastępca komendanta, a następnie dwukrotnie komendant WIHiE w latach 1969 – 1978 i 1985 – 1991. W tym czasie był Szefem Zespołu Badań i Prac Rozwojowych Głównego Kwatermistrzostwa WP. Stopień doktora nauk przyrodniczych uzyskał w 1961 na Uniwersytecie Warszawskim, a doktora habilitowanego w 1967 na Uniwersytecie W Łodzi. Tytuł profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1971, a zwyczajnego 1978. Był autorem 112 publikacji z zakresu mikrobiologii, immunologii i ekologii – i współautorem kilku monografii, m.in. monografii „Immunofluorescencja” (PZWL 1967). Przeniesiony w stan spoczynku 03.09.1991 w stopniu pułkownika. Potem zatrudniony w WIHiE na stanowisku profesora. Przez dwie kadencje, był Przewodniczącym Rady Naukowej WIHiE. Przez wiele kadencji Profesor Józef Kubica był Przewodniczącym Komitetu Ekologii Człowieka PAN.

Słowa kluczowe: *Józef Feliks Kubica, higienista, immunolog, Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii*

W dniu 23 lipca 2018 r. zmarł Płk prof. zw. dr hab. Józef Feliks Kubica, Przewodniczący Rady Naukowej Państwowego Zakładu Higieny w latach 1976-1989. Józef Feliks Kubica urodził się 01.01.1928 w Konstantynówce na Wołyniu. Ojciec Jego był leśniczym; w 1941 r. został rozstrzelany przez NKWD.

W czasie okupacji hitlerowskiej Józef Feliks Kubica w 1943 został aresztowany i zesłany do obozu, z którego udało Mu się uciec. Potem trafił do oddziału partyzanckiego, z którym brał udział w rajdzie karpackim Partyzanckiego Zgrupowania S. Kowpaka. Po przejściu frontu został wcielony do Armii Czerwonej – służył w szpitalu polowym. Po zakończeniu wojny uczył się w Szkole Młodszych Oficerów Służby Zdrowia w Łodzi. Od kwietnia do sierpnia 1947 pełnił służbę jako felczer 1. Batalionu 10 Pułku Piechoty, biorąc udział w akcji „Wisła” w Biesz-

czadach. Potem studiował w ramach Batalionu Akademickiego na Wydziale Matematyczno – Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego. Za pracę dyplomową pt. „Substancje pirogenne u gronkowców” uzyskał tytuł magistra w dziedzinie mikrobiologii. Po ukończeniu studiów został skierowany do dalszej służby wojskowej do 34 Centralnego Laboratorium Sanitarno – Higienicznego w Łodzi, na stanowisko kierownika Pracowni Bakteriologicznej. W 1955 po przeniesieniu 34 CLSH do Warszawy został kierownikiem Zakładu Mikrobiologii, a po przekształceniu w 1960 Laboratorium w Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii kierował Zakładem Immunologii (do 1978), będąc jednocześnie zastępcą komendanta Instytutu (płk prof. Maksyma Nikonorowa). W latach 1957 – 1960 pracował jako starszy asystent w Akademii Medycznej w Warszawie, a od 1959 do 1966 był kierownikiem pierwszej w Polsce Pracowni Diagnostyki Kiły. Stopień doktora nauk przyrodniczych uzyskał w 1961 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Warszawskiego za pracę „Porównawcze badania budowy chemicznej i właściwości biologicznych endotoksyn otrzymanych różnymi metodami z *Shigella flexneri* 2A”. Tytuł doktora habilitowanego otrzymał w 1967 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego za pracę „Rola komórek plazmatycznych typu Russela w powstawaniu przeciwciał wczesnych IgM. Tytuł profesora nadzwyczajnego J.F. Kubica otrzymał w 1971 r., a tytuł profesora zwyczajnego nauk przyrodniczych w 1978 r.

Dorobek naukowy Profesora jest znaczący i wartościowy. Obejmuje 112 publikacji, w większości doświadczalnych, w tym 7 książek, m.in. monografia „Immunofluorescencja” (PZWL 1967). W latach 1971-1972, dzięki staraniom Profesora wyposażono Wojskowe Stacje Sanitarno – Epidemiologiczne w mikroskopy do immunofluorescencji i zorganizowano kursy wdrażające tę metodę do diagnostyki.

Profesor J. F. Kubica był dwukrotnie komendantem Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii w latach 1970-1978 i 1985-1991. W czasie pierwszej kadencji komendanta staraniem Profesora wybudowano nowy budynek laboratorium oraz budynki gospodarcze. W latach 1978-1985 był Szefem Zespołu Badań i Prac Rozwojowych Głównego Kwatermistrzostwa WP. W 1991 przeniesiony do rezerwy nadal pracował w Instytucie jako cywil. Po odejściu w 1996 z Instytutu, do 2013 pracował na stanowisku profesora w Wyższej Szkole AlmaMer.

Głównymi kierunkami działalności naukowej Profesora było opracowywanie i wdrażanie do diagnostyki mikrobiologicznej szybkich metod (był jednym z pionierów wprowadzenia immunofluorescencji), badania w zakresie immunochemii drobnoustrojów i przeciwciał oraz problemy ekologii człowieka. Profesora Kubica pełnił wielu funkcji z wyboru w radach naukowych, komitetach PAN, towarzystwach naukowych

i innych gremiach. Oprócz rady naukowej WIHiE (1963-1995 – przewodniczący w latach 1991- 1995) był członkiem rad naukowych, m.in. Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN (1969-1986), Państwowego Zakładu Higieny (1976-1989.; w latach 1985-1989 – zastępca przewodniczącego), Instytutu Patologii Akademii Medycznej w Łodzi (1973-1979; w latach 1975-1979 - przewodniczący), Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej (1969-1976), Wojskowego Instytutu Techniki Pancernej i Samochodowej (1972-1976), Centralnego Laboratorium Ochrony Radiologicznej (1973-1979), Centralnego Laboratorium Surowic i Szczepionek (1984-1990), Centralnego Ośrodka Badawczego Kolejowej Służby Zdrowia (1986-1992).

W Polskiej Akademii Nauk od 1969 roku przez wiele kadencji był członkiem Komitetu Ekologii Człowieka, któremu przewodniczył w latach 1980-1996, wchodził również w skład Komitetu Naukowego ds. Problemów Środowiska (SCOPE) i Międzynarodowego Programu „Człowiek i biosfera” (MAB) przy Prezydium PAN, był członkiem Komitetu Naukowego „Człowiek i środowisko” przy Prezydium PAN (1987-1989), Komitetu Immunologii PAN (1969-1989) oraz Komitetu Mikrobiologii PAN (1970-1989). Uczestniczył, jako delegat, w 2. i 3. Kongresie Nauki Polskiej oraz brał udział w pracach podsekcji przygotowującej materiały kongresowe z dziedziny ekologii człowieka. W latach 1987-1991 wchodził w skład Komitetu Nagród Państwowych. Przez wiele lat był członkiem i wiceprzewodniczącym Krajowego Zespołu Specjalistycznego w dziedzinie diagnostyki bakteriologicznej (1975-1987), doradcą naukowym w resorcie obrony narodowej (1987-1991), wiceprzewodniczącym Komitetu Naukowo-Technicznego NOT ds. Techniki i Gospodarki Obronnej (1982-1984) oraz członkiem Rady Wyższego Szkolnictwa Wojskowego i Nauki (1971-1991), a od 1971 r. uczestniczył w pracach Rady Naukowej MON ds. Medycyny i Farmacji Wojskowej. Był także członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

Profesor działał aktywnie w Polskim Towarzystwie Mikrobiologów pełniąc przez dwie kadencje (1979-1987) z wyboru funkcję prezesa Towarzystwa, a dowodem najwyższego uznania dla Jego działalności było nadanie tytułu Honorowego Członka Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów. W latach 1988-1992 był przedstawicielem PTM w *International Union of Microbiological Societies*, w latach 1984-1992 także członkiem *International Committee of Microbiological Ecology*.

Za osiągnięcia naukowe był wielokrotnie wyróżniany, a najważniejsze to: Nagroda Zespołowa II stopnia MON (w dziedzinie medycyny wojskowej) w 1967 roku, Nagroda Zespołowa I stopnia MON (w dzie-

dzinie medycyny wojskowej) w 1977 roku, Nagroda Zespołowa I stopnia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki za osiągnięcia naukowe w 1977 roku. Za całokształt działalności został uhonorowany Krzyżami: Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi oraz wieloma innymi odznaczeniami resortowymi i honorowymi.

Płk prof. dr hab. Józef Feliks Kubica zmarł 23 lipca 2018 i został pochowany na cmentarzu w Warszawie na Woli.

W przygotowaniu tekstu korzystano z: 60 lat Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii (J. Bzdę-

ga, J. F. Kubica, J. Kosiński, M. J. Janiak, J. Ostalska) oraz z: Higieniści Polscy T. IV, Higieniści wojskowi; Problemy Higieny Nr 86. (J. Bzdęga, J. Lach, K. Dołoszyńska).

Otrzymano: 13.09.2018 r.

Zaakceptowano do publikacji: 10.10.2018 r.

Adres do korespondencji:

Jerzy Bzdęga
Wojskowy Instytut Higieny i Epidemiologii
ul. Kozielska 4, 01-163 Warszawa
e-mail: jbzdega@o2.pl
tel.: 603-856-014